

WEI
WARSAW ENTERPRISE
INSTITUTE

październik
2023

RAPORT

CAŁKOWITY CIĘŻAR & PODATKOWY

WARSAW ENTERPRISE INSTITUTE

CAŁKOWITY CIĘŻAR PODATKOWY

**SZACUNKOWA SUMA OPODATKOWANIA
W POLSCE**

WARSZAWA 2023

Spis treści

Synteza	4
Wstęp	5
Podatkowy przekładaniec	7
Podatek dochodowy od osób fizycznych	7
Podatki pośrednie, czyli ukryte	9
Podatek od towarów i usług (VAT), cło oraz podatki i opłaty lokalne ...	9
Podatek od towarów i usług VAT	9
Podatki i opłaty lokalne	10
Akcyza	10
Suma ciężaru opodatkowania w Polsce	13
Suma ciężaru opodatkowania w innych państwach UE	15
Republika Federalna Niemiec	15
Słowacja	16
Republika Czeska	17
Podsumowanie	18
Bibliografia	19

Synteza

- 1. W 2023 roku podatek dochodowy od osób fizycznych, wraz ze składkami na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, odpowiada za przeszło 27 proc. obciążenia przeciętnego dochodu brutto.** Osoba fizyczna zatrudniona na umowie o pracę, która nie korzysta ze zwolnień czy ulg podatkowych w PIT oraz pracuje w miejscowości zamieszkania, zarabiając przeciętne wynagrodzenie w kwietniu 2023 r., może liczyć na wypłatę w wysokości 5395,84 zł netto.
  - 2. Podatek od towarów i usług (VAT) odpowiada za ok. 4,3 proc. obciążenia przeciętnego dochodu brutto.** VAT jest jednym z kluczowych podatków odpowiadających za zasilanie budżetu państwa. Po uzyskaniu danych na temat przeciętnych wydatków konsumpcyjnych osoby prowadzącej jednoosobowe gospodarstwo domowe okazuje się, że średnia wysokość podatku VAT przypadająca na obywatela wynosi 320,66 zł miesięcznie.
  - 3. Wpływ podatków i opłat lokalnych na całkowity ciężar podatkowy wynosi 2,4 proc. przeciętnego dochodu brutto.** Samotny mieszkaniec Warszawy, zamieszku-
- jący średniej wielkości mieszkanie własnościowe o metrażu ok. 64 m², musi liczyć się z obciążeniem fiskalnym z tytułu podatku od nieruchomości, a także opłaty abonamentowej oraz opłaty na wywóz śmieci, w wysokości właśnie 2,4 proc. jego dochodu brutto.
- 4. Akcyza na wybrane produkty (alkohol, tytoń, benzyna i zakup samochodu osobowego) może osiągnąć nawet 26 proc. w ciągu miesiąca!**
  - 5. Analiza systemów wybranych państw UE: Słowacji, Czech i Niemiec pokazuje, że skomplikowany system podatkowy nie jest wyłącznie polskim problemem.** W Czechach i na Słowacji suma opodatkowania przypadająca na obywatela oscyluje wokół 60 proc., a w Niemczech mamy do czynienia z bardzo wysokim opodatkowaniem pracy wynoszącym ok. 28 proc.
  - 6. Suma opodatkowania w Polsce przypadająca na obywatela obejmuje nawet 60 proc. dochodu brutto w ciągu miesiąca!** Po uwzględnieniu wszystkich kosztów podatkowych wychodzi na to, że polskiemu konsumentowi pozostaje do dyspozycji tylko 40 proc. wynagrodzenia brutto.

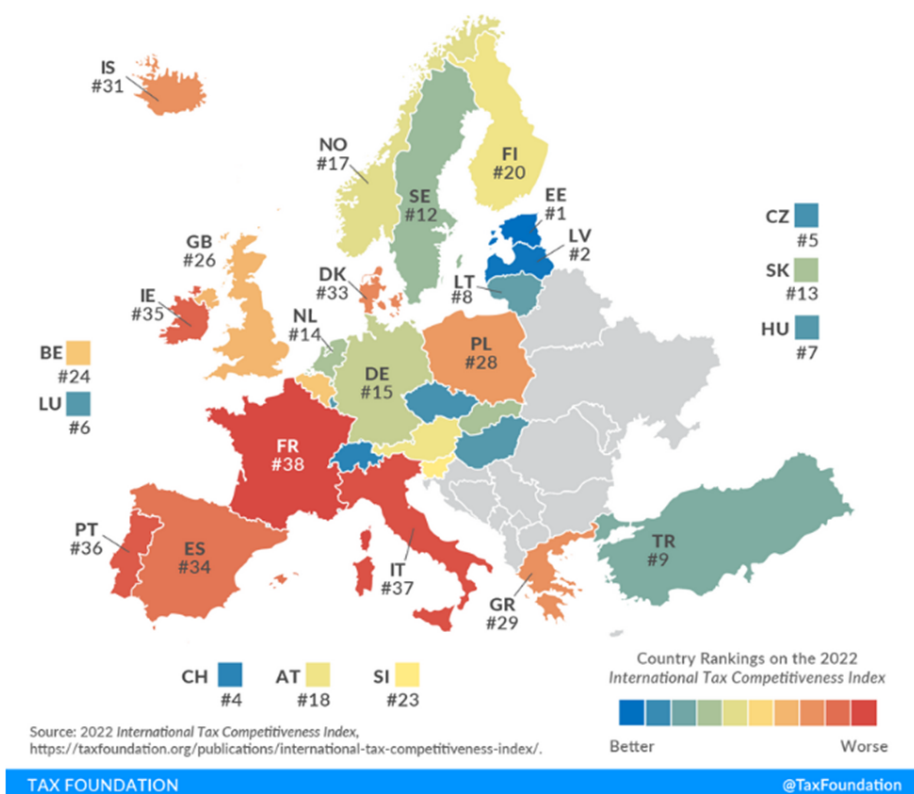
Wstęp

Dobre prawo podatkowe opiera się na poszanowaniu zasad wolności gospodarczej. Musi być na tyle stabilne, aby podatnik mógł przewidzieć, jakie będą następstwa podatkowe podejmowanych przez niego działań. Podatnik nie może być zaskakiwany coraz to nowymi regulacjami, które wywołują istotne zmiany w odniesieniu do jego praw i obowiązków. Skomplikowanie prawa podatkowego rośnie wraz z ilością danin nakładanych na podatników. Liczne regulujące je przepisy ząbają się, wykluczają, podlegają arbitralnym interpretacjom organów podatkowych. Cierpi na tym gospodarka i zamożność obywateli.

Reforma podatkowa wprowadzona w Polsce w początkowym okresie transformacji ustrojowej opierała się na rozwiązaniach stosowanych w krajach Unii Europejskiej. Niestety, z czasem postępował proces niekorzystnych zmian systemu podatkowego, wprowadzania kolejnych skomplikowanych regulacji, co doprowadziło do tego, że rozwiązania obowiązujące w Polsce wyraźnie odbiegają od istniejących w krajach rozwiniętych gospodarczo. Dlatego właśnie w 2022 roku Polska zajęła dopiero 28. miejsce w rankingu International Tax Competitiveness Index (ITCI)¹ na 38 systemów podatkowych państw Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

¹ ITCI wskazuje, w jakim stopniu system podatkowy danego kraju jest zgodny z dwoma kluczowymi aspektami polityki podatkowej: konkurencyjnością i neutralnością. We wskaźniku poddaje się analizie: podatki dochodowe od osób prawnych, podatki dochodowe od osób fizycznych, podatki konsumpcyjne, podatki od nieruchomości oraz sposób podejścia do zysków uzyskanych za granicą.

Mapa. Europejskie rankingi krajów OECD w International Tax Competitiveness Index

European OECD Country Rankings on the 2022 International Tax Competitiveness Index

W Polsce funkcjonuje wiele skomplikowanych podatków, poczynając od podatku dochodowego od osób fizycznych, a kończąc na podatku od nieruchomości oraz opłatach o charakterze lokalnym. Ponadto w ostatnich latach przybyło danin sektorowych, tj. nakładanych na wybrane obszary rynkowe. Wprowadzono podatki: handlowy, bankowy, od przychodów z budynków, cukrowy czy od tzw. małek. Duża liczba różnorodnych opłat, które pobiera państwo na poziomie centralnym i lokalnym, ma jeszcze jeden efekt: podatnik przestaje się orientować, ile w sumie tych podatków płaci. Staje się przez to łatwiejszą ofiarą wyzysku fiskalnego i populistycznej propagandy. **Dlatego im mniej podatków, tym lepiej.**

Niestety, ten postulat nieprędko doczeka się realizacji.

Postanowiliśmy wprowadzić odrobinę więcej przejrzystości w obecny labirynt podatkowy. Niniejszy raport zawiera kompleksowe zestawienie danin składających się na całkowite obciążenie podatkowe w Polsce. Zaprezentowaliśmy je w postaci kwoty opodatkowania przypadającego na obywatela uzyskującego średnie zarobki w oparciu o najbardziej powszechny model zatrudnienia – umowę o pracę, uwzględniając podatki bezpośrednie, pośrednie oraz opłaty lokalne.

Podatkowy przekładaniec

Podatek dochodowy od osób fizycznych

Całkowitego obciążenia podatkowego nie da się dokładnie obliczyć w sposób absolutnie obiektywny i niekontrowersyjny, ponieważ składa się na niego wiele zmiennych uwarunkowanych chociażby charakterem stosunku pracy czy miejscem zamieszkania podatnika. Można natomiast je oszacować w oparciu o określone założenia.

Zgodnie z ordynacją podatkową przez pojęcie podatku rozumiemy publicznoprawne, przymusowe, pieniężne, nieodpłatne i bezzwrotne świadczenie na rzecz Skarbu Państwa lub innych jednostek samorządu terytorialnego. Podatki są również wliczone w ceny towarów i usług, które nabywają przedsiębiorcy, a także konsumenci. Chcąc obliczyć łączne obciążenie podatkowe obywatela zatrudnionego na umowie o pracę, należy przyjąć, że nie ma znaczenia, czy ta obowiązkowa płatność nazywa się podatkiem, daniną lub opłatą i czy jej pobór jest uzależniony od generowania dochodu, zakupu towarów lub usług czy tylko posiadania określonej własności. Nie ma znaczenia czy podatek jest odprowadzany od dochodu bezpośrednio do budżetu państwa, czy pośrednio przy zakupie dóbr konsumpcyjnych.

Aby obliczyć średnie obciążenie podatkowe, jako procent faktycznego dochodu przyjmujemy za punkt wyjścia do obliczeń przeciętne koszty wynagrodzenia pracownika. Obejmują one składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne. Oprócz samego wynagrodzenia brutto pracodawca ponosi także koszty związane z opłaceniem składek na rzecz pracownika. Zatem na konto w ZUS pracownik otrzymuje dwie transze środków: to, co potrącono z jego wynagrodzenia brutto i to, co dodatkowo wpłacił jego pracodawca. Wszystkie te kwoty razem są z punktu widzenia pracodawcy kosztem wy-

grodzienia pracownika. Składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz inne obowiązkowe płatności pracodawcy zwiększają jego koszty i pomniejszają wynagrodzenie netto pracownika. Przedsiębiorca zatrudnia pracowników w oparciu o różne umowy, począwszy od umowy o pracę, a skończywszy na umowach cywilnoprawnych. Najbardziej powszechnym rodzajem zatrudnienia jest umowa o pracę. Głównym kosztem, jaki ponosi pracodawca w związku z zatrudnieniem pracownika na podstawie tej umowy, jest wynagrodzenie, a także zobowiązania, jakie należy uiszczać do różnych instytucji państwowych. Co istotne, pracodawca nie może dowolnie ustalić kwoty wynagrodzenia pracownika. Przepisy określają bowiem minimalną pensję, jaką muszą mieć zagwarantowaną osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę. W 2023 roku płaca minimalna wynosi: od stycznia do czerwca – 3 490,00 zł, od lipca do grudnia – 3 600,00 zł.

Przeciętne wynagrodzenie w Polsce w kwietniu 2023 r. wyniosło 7430,65 zł brutto. Pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę opłaca obowiązkowe składki ZUS (z wyłączeniem składki zdrowotnej) w wysokości 13,71 proc. względem przychodu (wynagrodzenia w wartości brutto). Poniżej znajdują się obliczenia:

7430,65 zł – kwota wynagrodzenia brutto wg umowy o pracę
13,71% * 7430,65 zł = 1018,74 zł
1018,74 zł – kwota składki na ubezpieczenie społeczne potrącane z wynagrodzenia brutto
7430,65 zł – 1018,74 zł = 6411,90 zł
6411,90 zł – kwota wynagrodzenia pomniejszonego o składkę na ubezpieczenie społeczne

Podstawę opodatkowania dla osoby fizycznej zatrudnionej w oparciu o umowę o pracę, stanowi dochód rozumiany jako przychód pomniejszony

o składki na ubezpieczenia społeczne oraz koszty uzyskania przychodu. Dla porządku przyjmujemy, że pracownik jest osobą świadczącą pracę w miejscowości, w której mieszka. Wówczas kwota kosztów uzyskania przychodu będzie ustalona w wysokości 250 zł.

$$7430,65 \text{ zł} - 1018,74 \text{ zł} - 250,00 \text{ zł} = \mathbf{6161,90 \text{ zł}}$$

(po zaokrągleniu 6162 zł)

6162,00 zł – dochód pracownika po potrąceniu składki na ubezpieczenie społeczne oraz kosztów uzyskania przychodów, będący podstawą do naliczenia podatku dochodowego

W odniesieniu do osób zatrudnionych na umowie o pracę składka zdrowotna będzie ustalona na poziomie 9 proc. przychodu pracownika (pomniejszonego o wartość składek na ubezpieczenia społeczne).

Wynagrodzenie brutto – składki na ubezpieczenia społeczne = podstawa wymiaru składki zdrowotnej.

$$7430,65 \text{ zł} - 1018,74 \text{ zł} = 6411,90 \text{ zł}$$

$$6411,90 \text{ zł} * 9 \text{ proc.} = \mathbf{577,07 \text{ zł}}$$

W przypadku osób opodatkowanych na zasadach ogólnych i uzyskujących dochody nie-

przekraczające 120 000 zł rocznie zastosowanie znajdzie stawka PIT w wysokości 12 proc. Kwota podatku PIT będzie liczona jako stawka razy podstawa opodatkowania, a następnie pomniejszona o kwotę 300 zł (tzw. kwota zmniejszająca podatek).

$$12 \text{ proc.} * 6162 \text{ zł} - 300 \text{ zł} = 439,44 \text{ zł}$$

(po zaokrągleniu **439 zł**)

439,00 zł – kwota podatku dochodowego

Jak zostało wcześniej wspomniane, wynagrodzenie netto to wynagrodzenie brutto obniżone o składki na ubezpieczenie społeczne, składkę zdrowotną oraz wartość podatku dochodowego. Kwoty: kosztów uzyskania przychodu i zmniejszająca podatek występują tu jedynie jako składnik algorytmu obliczeniowego.

$$7430,65 \text{ zł} - 1018,74 \text{ zł} - 577,07 \text{ zł} - 439,00 \text{ zł}$$

$$= \mathbf{5395,84 \text{ zł}}$$

Wobec powyższych obliczeń, osoba fizyczna zatrudniona na umowie o pracę, która nie korzysta ze zwolnień czy ulg podatkowych w PIT oraz pracuje w miejscowości zamieszkania, zarabiając przeciętne wynagrodzenie w kwietniu 2023 r., może liczyć na wypłatę w wysokości 5395,84 zł netto. **Wynika z tego, że obciążenie finansowe wynosi ok. 27 proc. dochodu brutto uzyskanego przez pracownika.**

Podatki pośrednie, czyli ukryte

Podatek od towarów i usług (VAT), cło oraz podatki i opłaty lokalne

Opodatkowanie dochodu to niestety zaledwie wierzchołek góry lodowej składającej się z kolejnych podatków pośrednich, jakie płaci przeciętny konsument w Polsce. Istotne obciążenie budżetu obywatela stanowią podatki pośrednie, takie jak VAT czy akcyza, które są poukrywane w prawie każdym produkcie i usłudze. Jak podaje Ministerstwo Finansów w 2022 roku dochody budżetu państwa pochodzące z podatku od towarów i usług osiągnęły 230,4 mld zł, co oznacza wzrost o 6,8 proc. (14,7 mld zł) w stosunku do 2021 r. Na obywatela są nakładane również podatki i opłaty lokalne, takie jak podatek od nieruchomości, których wysokość zależy od miejsca zamieszkania. W związku z dużą liczbą zmiennych uwarunkowanych lokalnie, całkowite wyliczenie średniego opodatkowania z tytułu podatków i opłat lokalnych jest bardzo skomplikowane. Wobec tego w niniejszym raporcie zdecydowaliśmy się oprzeć obliczenia na konkretnym przykładzie. Przykładowym obywatelem będzie mieszkaniec Warszawy, niebędący w związku małżeńskim, któremu nie przysługują żadne ulgi podatkowe z tytułu małżeństwa i rodzicielstwa. Człowiek zamieszkujący średniej wielkości mieszkanie o powierzchni 64 m² i płacący wszystkie należne z tego tytułu opłaty lokalne. Obywatel posiadający Toyotę Corolę III generacji i charakteryzujący się średnim spożyciem alkoholu w ciągu miesiąca. Również niepozbawiony nałogu palenia tytoniu w postaci zwykłych papierosów.

Podatek od towarów i usług VAT

Podatek od towarów i usług (VAT) jest jednym z kluczowych podatków odpowiadających za zasilanie budżetu państwa. Podstawowa stawka podatku wynosi obecnie 23 proc., a przepisy przewidują stosowanie dwóch stawek obniżonych: 8 proc. i 5 proc., a także „0”. Stawka podatku w wysokości 8 proc. ma zastosowanie dla m.in. niektórych produktów żywnościowych, artykułów medycznych, towarów przeznaczonych na cele ochrony przeciwpożarowej, usług transportowych i kulturalnych. W 2022 roku, ze względu na szalejącą inflację i podwyższone koszty życia obywateli, stawka 5 proc. obejmująca podstawowe produkty żywnościowe, została obniżona do 0 proc.²

Zdecydowaliśmy się obliczyć obciążenie z tytułu podatku VAT na podstawie wydatków konsumpcyjnych polskich gospodarstw domowych. W raporcie Głównego Urzędu Statystycznego pt. „Sytuacja gospodarstw domowych w 2022 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych” zostały podane przeciętne miesięczne wydatki na osobę odnotowane w regionie warszawskim, stołecznym, wynoszące 1902 zł. W ramach tych wydatków 26,7 proc. stanowiły produkty żywnościowe i bezalkoholowe objęte zerową stawką podatku VAT. Przyjmujemy, że na pozostałe wydatki nałożony jest podatek VAT w wysokości 23 proc.

$$1902,00 \times 0,733 = 1394,17 \text{ zł}$$

$$1394,17 \times 0,23 = \mathbf{320,66 \text{ zł}}$$

– średnia wysokość podatku VAT przypadająca na osobę

² Wśród produktów z zerową stawką VAT znajdują się: mięso i ryby oraz przetwory z nich, mleko i produkty mleczarskie, jajka, miód naturalny, orzechy, warzywa i owoce oraz ich przetwory, tłuszcze zwierzęce i roślinne jadalne, zboża i przetwory ze zbóż, w tym pieczywo i pieczywo cukiernicze, jak również określone preparaty i mleko do żywienia niemowląt i dzieci oraz dietetyczne środki spożywcze specjalnego przeznaczenia medycznego. Zerowa stawka podatku będzie obowiązywać przez cały 2023 r.

Podatki i opłaty lokalne

Wszystkie opłaty lokalne nakładane są przez radę gminy. Rada gminy określa sposób i termin pobierania opłat lokalnych oraz może wprowadzić zwolnienia przedmiotowe nieprzewidziane w ustawie np. zwolnienie z obowiązku płacenia osoby w wieku emerytalnym. Opłaty lokalne podlegają corocznej zmianie, która uzależniona jest od wskaźnika cen i usług towarów konsumpcyjnych. W razie nieustalenia nowych stawek opłat stosuje się opłaty z roku poprzedniego. Tak jak zostało wspomniane wyżej, przykładowym obywatelem do ustalenia obciążenia z tytułu podatków i opłat lokalnych będzie mieszkaniec Warszawy.

Podatek od nieruchomości

Według danych Raportu Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących budownictwa w 1 kwartale 2021 roku, średnia wielkość mieszkania w Warszawie przeznaczonego pod sprzedaż lub wynajem wyniosła 63,7 m². Tak więc przeciętna wielkość mieszkania w Warszawie wynosi ok. 64 m². Podatek od nieruchomości w Warszawie wynosi 1,00 zł od m² powierzchni użytkowej, w przypadku budynku mieszkalnego. Podatek należy zapłacić ratalnie, w 4 terminach w ciągu roku: do 15 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada danego roku. Jednak w przypadku, gdy kwota podatku nie przekracza 100 zł, cały podatek należy zapłacić w ramach pierwszej raty. Tak jest w tym wypadku, bowiem podatek od nieruchomości wynosi 64,00 zł.

Opłata za wywóz śmieci:

W zabudowie wieloklatkowej opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi tzw. opłata za wywóz śmieci wynosi **85,00 zł miesięcznie**.

Opłata abonamentowa:

Abonament za usługi radiowo-telewizyjne to opłata, od której płatnika uchyla się co trzeci zobowiązany, o czym co roku alarmuje w swoich sprawozdaniach Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Jednocześnie naszym celem jest wyliczenie ile opłat jest nałożonych na obywatela, nawet wtedy gdy ich unika. Opłata abonamentowa wciąż stanowi jedną z obowiązkowych opłat, stąd wliczenie jej do sumy opodatkowania jest zasadne. Zgodnie z ogłoszeniem KRRIT wysokość opłat abonamentowych w 2023 roku wynosi: 27,30 zł za jeden miesiąc, za używanie odbornika telewizyjnego i radiowego (lub wyłącznie telewizyjnego). Wobec tego suma obciążenia podatkowego naszego warszawiaka wzrasta o **27,30 zł miesięcznie**.

Akcyza

Benzyna:

Jak wynika z raportu Instytutu Badań Rynku Motoryzacyjnego SAMAR, do tej pory w 2023 roku najczęściej wybieranym modelem samochodu osobowego była Toyota Corolla (10 527 sztuk w 2023 roku). Średnie spalanie tego auta kształtuje się na poziomie 6,7 litra na 100 kilometrów. Akcyza na 1000 l benzyny wynosi 1529,00 zł.

W 2017 roku Europejskie Stowarzyszenie Producentów Samochodów ACEA opublikowało raport, w którym podało, że przeciętny roczny przebieg aut osobowych na terenie Polski wynosił 8029 km. Opracowany w 2019 roku raport Odyssee-Mure, badający efektywność i trendy polityki w UE, podaje, że średni przebieg aut osobowych w Polsce za ten rok wynosił 8607 km. Wprawdzie

Od 1 stycznia 2023 r. stawki akcyzy na niektóre wyroby akcyzowe i samochody osobowe wynoszą w przypadku:

- benzyny silnikowej – 1 529,00 zł/1 000 l,
- alkoholu etylowego – 7 248,00 zł/hl 100 proc. vol.,
- piwa – 9,90 zł od 1 hektolitra za każdy stopień Plato gotowego wyrobu,
- wina – 201,00 zł/hl gotowego wyrobu,
- papierosów – 250,91 zł za każde 1 000 sztuk i 32,05 proc. maksymalnej ceny detalicznej,

(za: www.podatki.gov.pl)

w latach 2020–2021 ze względu na pandemię ruch aut był ograniczony, jednak należy przyjąć, że w kolejnych latach wrócił do normy i średnio kierowca w Polsce pokonuje ok. 8000 km rocznie.

$8000 \text{ km} : 12 = 666,67 \text{ km}$ – ilość km pokonywanych miesięcznie przez kierowcę w Polsce
 $666,67 : 100 = 6,67$

Uzyskany iloraz należy przemnożyć przez średnie spalanie najpopularniejszego auta w Polsce.

$6,67 \times 6,7 = 44,67 \text{ l}$ – średnie, miesięczne spalanie benzyny

$(44,67 \times 1529,00) : 1000 = \mathbf{68,30 \text{ zł}}$ – średnie miesięczna wysokość akcyzy na zakup benzyny

Zakup auta:

Jak podano w serwisie Motocaina, badającym trendy motoryzacyjne, aż 36,6 proc. Polaków wymienia swoje auto na kolejny model zaledwie co 4–6 lat. Około 35 proc. klientów dokonuje wymiany auta jeszcze częściej, średnio co 1–3 lata. Właściciele, którzy kupują auta na dłużej niż dekadę, stanowią jedynie 2,1 proc. rynku. Wobec powyższego warto zobrazować jak wygląda średnie obciążenie podatkowe z tytułu akcyzy w przypadku zakupu auta. Współcześnie Polacy często decydują się na zakup aut używanych. W przypadku Toyoty Corolli III generacji ceny używanych aut, w wersji z silnikiem spalinowym o mocy 1.6 oscylują wokół 54 000

zł. Akcyza wynosi wówczas 3,1 proc. wartości samochodu – w przypadku samochodów osobowych o pojemności silnika do 2000 cm³.

$54\,000 \text{ zł} \times 0,031 = \mathbf{1674,00 \text{ zł}}$ – wysokość akcyzy przy zakupie auta

Widzimy zatem, że jeśli mieszkaniec Warszawy zdecyduje się na zakup auta, wówczas jego roczny budżet zostanie dodatkowo obciążony kwotą 1674,00 zł z tytułu akcyzy.

Alkohol:

W 2021 roku Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opublikowała tabelę podsumowującą spożycie czystego alkoholu w ramach różnych wyrobów na przestrzeni lat 1992–2021. Do bieżących obliczeń posłużymy się najświeższymi danymi z 2021 roku. Roczne spożycie alkoholu, mierzone w litrach w następujących wyrobach przypadające na mieszkańca przedstawiało się następująco:

Wyroby spirytusowe (100 proc. alkoholu) – 3,8 l rocznie

$3,8 : 12 = 0,32 \text{ l}$ miesięcznie

Akcyza na alkohol etylowy – 7248,00 zł/hl 100 proc. vol.

72,48 zł – akcyza za 1 l alkoholu etylowego

$72,48 \times 0,32 = \mathbf{23,19 \text{ zł}}$ – wysokość akcyzy przypadająca na czysty alkohol, przy średnim miesięcznym spożyciu

Piwo – 92,7 l rocznie
 $92,7 : 12 = 8,1$ l miesięcznie
 Akcyza na piwo – 9,90 zł od 1 hl za każdy stopień Plato gotowego wyrobu
 $9,90 \text{ zł za } 1 \text{ hl} = 0,099 \text{ zł za } 1 \text{ l}$, czyli po zaokrągleniu 0,10 zł
 Przeciętne piwo, średniej klasy sprzedawane w Polsce ma 12 stopni Plato
 $0,10 \times 12 = 1,20 \text{ zł}$ – wysokość akcyzy przypadającej na 1 l piwa o 12 stopniach Plato
 $1,20 \times 8,1 = \mathbf{9,72 \text{ zł}}$ – wysokość akcyzy przypadająca na piwo, przy średnim miesięcznym spożyciu

Wino i miody pitne – 6,7 l rocznie
 $6,7 : 12 = 0,56$ l miesięcznie
 Akcyza na wino – 201,00 zł/hl gotowego wyrobu
 $2,01 \text{ zł}$ – akcyza za 1 l gotowego wyroby winnego
 $2,01 \times 0,56 = \mathbf{1,13 \text{ zł}}$ – wysokość akcyzy przypadająca na wino, przy średnim miesięcznym spożyciu
 $1,13 + 9,72 + 23,19 = \mathbf{34,04 \text{ zł}}$ – suma miesięcznej akcyzy przypadającej na zakup alkoholu

Papierosy:

Papierosy są najczęstszym wyrobem tytoniowym wybieranym przez Polaków, dlatego posłużymy się ich przykładem w celu wyliczenia obciążenia akcyzy na tytoń przypadającej na osobę. Średnie zużycie papierosów przypadające na osobę wg danych OECD w Polsce wynosi od 15 do 20 sztuk dziennie. Uśredniając tę liczbę, otrzymujemy ok. 18 papierosów, które wypala dziennie statystyczny palacz w Polsce.

$250,91 \text{ zł}$ – wysokość akcyzy przypadająca na 1000 sztuk papierosów
 $18 \times 30,5 = 549$ – liczba sztuk papierosów wypalanych miesięcznie
 $(250,91 \text{ zł} \times 549) : 1000 = \mathbf{137,75 \text{ zł}}$ – wysokość akcyzy przypadająca na palacza miesięcznie

Suma ciężaru opodatkowania w Polsce

Oprócz wyżej wymienionych podatków i opłat lokalnych obywatel Polski płaci również liczne inne daniny na rzecz państwa. Zalicza się do nich podatek od czynności cywilnoprawnych, wynoszący 2 proc. w przypadku m.in. umowy sprzedaży nieruchomości, rzeczy ruchomych, prawa użytkowania wieczystego oraz 1 proc. np. od sprzedaży praw majątkowych lub podziału spadku. Dla osób prowadzących działalność gospodarczą dodatkowe obciążenie stanowi podatek od dochodów osób prawnych. Stawka CIT wynosi 19 proc. albo 9 proc. – dla małych podatników i firm rozpoczynających działalność. Od towarów importowanych spoza UE pobierane jest cło. Niektóre gminy nakładają również na swoich mieszkańców opłatę od posiadania psa, która wynosi w 2023 roku maksymalnie 150,93 zł. Do tego dochodzą również inne podatki takie jak podatek od gier hazardowych czy słynny ostatnimi czasy „podatek od małpek”.

Uczestnicy debaty będącej podsumowaniem XVII Rankingu Firm i Doradców Podatkowych „Dziennika Gazety Prawnej” zwrócili uwagę na czynniki sprawiające, że polski system podatkowy staje się coraz bardziej skomplikowany. Ich zdaniem kluczowy powód to dokonywane w latach 2019–2021 wprowadzanie kolejnych przepisów i opłat takich jak podatki: handlowy, bankowy, od przychodów z budynków oraz opłaty – cukrowa i od tzw. małpek. Tego typu przepisy prowadzą do

nadprodukcji danin. Wprawdzie wpływy z nich nie są wysokie w skali całego budżetu państwa, ale nie są też marginalne i rosną wraz ze wzrostem inflacji. Co najistotniejsze, te nowe obciążenia niesamowicie komplikują polski system podatkowy i ograniczają jego przejrzystość. W konsekwencji badania wykazujące konkurencyjność i neutralność systemu fiskalnego, takie jak obliczanie współczynnika ITCI, plasują Polskę daleko w tyle za czołowymi państwami UE. Wpływa to znacząco na spadek atrakcyjności naszego kraju i zmniejszenie inwestycji zagranicznych.

Całkowite opodatkowanie dochodu w Polsce wynosi ok. 60 proc.

Jeśli za sumę miesięcznego obciążenia podatkowego obywatela uznamy: podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, opłaty o charakterze lokalnym, opodatkowanie konsumpcji, a także paliwo potrzebne na dojazdy do pracy i akcyzę obciążającą zakup samochodu to okazuje się, że zapłaci on około 60 proc. podatku w ciągu miesiąca. Po uwzględnieniu wszystkich kosztów podatkowych wychodzi na to, że polskiemu konsumentowi pozostaje do dyspozycji tylko 40 proc. wynagrodzenia brutto. Na następnej stronie przedstawiamy wyniki obliczeń w formie tabeli podsumowującej.

Tabela 1. Szacunkowa suma opodatkowania w Polsce

Podatki bezpośrednie				
Nazwa	Udział proc. w wynagrodzeniu	Kwota	Typ podatku	Saldo
Wynagrodzenie brutto średnio przypadające na osobę fizyczną w Polsce	100 proc.	7430,65 zł	-	7430,65 zł
Ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe wypadkowe, chorobowe)	13,71 proc.	1018,74 zł	bezpośredni	6411,90 zł
Kwota uzyskania przychodu	3,4 proc.	250,00 zł	bezpośredni	6161,90 zł
Składka zdrowotna	9 proc. podstawy przeciętnego wynagrodzenia po odliczeniu składek na ubezp. spot.	577,00 zł	bezpośredni	5835,00 zł
Zaliczka na podatek	12%	439,00 zł	bezpośredni	5395,84 zł
Wynagrodzenie netto przypadające na osobę fizyczną w Polsce	73%	5395,84 zł	-	5395,84 zł

Podatki pośrednie				
Nazwa	Udział proc. w konsumpcji	Kwota	Charakter podatku	Saldo
Podatek od towarów i usług VAT	4,3 proc.	320,66 zł	pośredni	4370,73 zł
Podatek od nieruchomości	0,86 proc.	64,00 zł	podatek lokalny	-
Opłata za wywóz śmieci	1,1 proc.	85,00 zł	opłata lokalna	-
Opłata abonamentowa	0,4 proc.	27,30 zł	opłata lokalna	-
Akcyza na zakup auta	23 proc.	1674,00 zł	podatek pośredni	-
Akcyza na alkohol	0,5 proc.	34,04 zł	podatek pośredni	-
Akcyza na benzynę	0,6 proc.	68,30 zł	podatek pośredni	-
Akcyza na papierosy	1,8 proc.	137,75 zł	podatek pośredni	-
Suma opodatkowania	60 proc.			

Suma ciężaru opodatkowania w innych państwach UE

Wysokie opodatkowanie, z jakim mamy do czynienia w Polsce nie jest wyjątkiem na skalę Europy. W innych państwach UE również dokonano szacunkowego badania ukazującego przybliżone obciążenie fiskalne przypadające na obywatela.

Republika Federalna Niemiec

W Niemczech za główny ciężar opodatkowania odpowiadają: podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne, a także podatek VAT. Kwota wolna od podatku w Niemczech obejmuje dwa poziomy rocznych dochodów, uzależnione od stanu cywilnego podatnika 10 908 euro – w przypadku singli i 19 488 euro – w przypadku małżonków. Podatek dochodowy od osób fizycznych w Niemczech zaczyna się od 14 proc. dochodu, natomiast powyżej zarobków w wysokości 62 810 euro wynosi 42 proc. Górny próg podatkowy dla osób zarabiających powyżej 277 825 euro wynosi aż 45 proc. dochodu. Podatek dochodowy obowiązuje zarówno rezydentów, jak i nierezydentów. Istnieje 6 różnych klas podatkowych uwarunkowanych różnym stanem cywilnym obywateli.

1. Osoby samotne, rozwiedzione lub owdowiałe, lub w separacji.
2. Rodzice samotnie wychowujący dzieci
3. Osoby owdowiałe oraz osoby w związku małżeńskim lub partnerskim zarabiający więcej od partnera/ki, jeżeli ten/ta opodatkowany/a jest wg klasy 5 lub jeżeli partner/ka nie zarabia, lub zarabia mniej.
4. Osoby w związku małżeńskim lub partnerskim, jeżeli partner/ka również opodatkowana jest wg klasy 4. Najczęściej, gdy obie osoby mają zarobki o podobnej wysokości.

5. Osoby w związku małżeńskim lub partnerskim, jeżeli partner/ka opodatkowany/a jest według klasy 3.
6. Osoby samotne i w związku małżeńskim. Klasa przydzielana do rozliczenia drugiej i kolejnej pracy.

Obecnie wiele niemieckich rodzin, w których występuje duża różnica zarobkowa między małżonkami, podlega opodatkowaniu według klasy 3. Na portalu RU-GELD.DE, opierającym się na dostarczaniu informacji podatkowych dla Polaków podejmujących pracę w Niemczech, ukazał się artykuł przedstawiający przykładowe obliczenia podatku od miesięcznego wynagrodzenia brutto w Niemczech. Dane zawarte w tabeli poniżej odnoszą się do opodatkowania osób należących do III klasy podatkowej i dotyczą trzech poziomów zarobków.

Tabela 2. Przykłady obliczania miesięcznego wynagrodzenia brutto/netto

Potrącenia	Kwota w euro Przykład 1	Kwota w euro Przykład 2	Kwota w euro Przykład 3
Wynagrodzenie brutto	4 000,00	3 000,00	1 500,00
Podatek dochodowy	338,33	134,17	0,00
Podatek kościelny	13,13	0,33	0,00
Ubezpieczenie zdrowotne	318,00	238,50	119,25
Ubezpieczenie pielęgnacyjne	61,00	45,75	22,88
Ubezpieczenie emerytalne	372,00	279,00	139,50
Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia	48,00	36,00	18,00
Wynagrodzenie netto	2 849,53	2 266,25	1 200,37
Różnica brutto/netto	1 150,47	733,75	299,63

Uwaga! Absolutna dokładność obliczeń nie jest gwarantowana!

Widzimy zatem, że różnica między wynagrodzeniem brutto wynoszącym 4000,00 euro a netto, jakie otrzymują obywatele Niemiec w wysokości 2849,53 euro wynosi 1 150, 47 euro. Oznacza to, że przeszło 28 proc. dochodu brutto Niemcy oddają państwu w formie podatku dochodowego i związanych z nim składek na ubezpieczenie. Ogólnie rzecz biorąc, klasa średnia w Niemczech jest już obciążona stosunkowo dużym obciążeniem. Rozbudowany system ubezpieczeń społecznych wymaga sporych nakładów z budżetu państwa, co przekłada się na wysokie obciążenie podatkowe osób o niższych i średnich dochodach. Gdy dojdą do tego opłaty o charakterze lokalnym (ustanawiane w Niemczech przez autonomiczne landy) oraz podatki pośrednie takie jak VAT i akcyza³, okazuje się, że suma opodatkowania osiągnie podobny poziom jak w Polsce.

Słowacja

Na Słowacji opracowaniem sumy opodatkowania zajął się Konserwatywny Instytut MR Štefánika. Za punkt wyjścia do dokonanych obliczeń Słowacy również przyjęli średnie wynagrodzenie brutto przypadające na obywatela, które następnie zestawili z konkretnymi podatkami i opłatami. W pierwszej kolejności od tych średnich kosztów wynagrodzenia potrącono obowiązkowe składki pracodawcy na wyżywienie i wypoczynek pracownika, składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zarówno pracodawcy, jak i pracownika oraz podatek dochodowy od osób fizycznych. Następnie podatek od towarów i usług VAT, a także inne opłaty konsumpcyjne, kończąc na podatku od prowadzenia działalności gospodarczej. Według tych wyliczeń, w 2022 roku łączne obciążenie podatkami z tytułu płatności przy-

³ Stawki VAT w Niemczech: podstawowa – 19 proc. i obniżona – 7 proc. Akcyza w Niemczech obejmuje tak zwane specjalne stawki akcyzowe na wyroby alkoholowe pobierane przez rząd federalny oraz lokalne podatki akcyzowe pobierane przez kraje związkowe.

musowych przy średnim wynagrodzeniu brutto wynoszącym 1844 euro miesięcznie osiągnęło 63,27 proc. kosztów wynagrodzenia pracownika. Pracownik musiał w zeszłym roku ponosić ciężar obowiązkowych opłat w wysokości prawie 1167 euro miesięcznie. Oznacza to, że prawie dwie trzecie jego całkowitego wynagrodzenia zostało pobrane w formie podatków bezpośrednich i pośrednich. Jedynie 677 euro miesięcznie, stanowiące 36,73 proc. kosztów wynagrodzeń, reprezentuje nieopodatkowaną wartość, jaką dysponował Słowak o przeciętnym wynagrodzeniu. Szacunkowa suma opodatkowania na Słowacji wypada więc bardzo podobnie do Polski.

Republika Czeska

W Republice Czeskiej za opracowanie szacunkowej sumy opodatkowania odpowiadali analitycy Liberalnego Instytutu. Podobnie jak w niniejszym opracowaniu oraz analizie dokonanej przez Słowaków, za punkt wyjścia przyjęli oni średnie wynagrodzenie brutto przypadające na obywatela Republiki Czeskiej wynoszące 55 213 koron, a następnie uwzględniali poszczególne podatki i opłaty. W pierwszej kolejności od całkowitego wynagrodzenia brutto pracownika odliczono stawki – „ubezpieczenia” zdrowotnego i społecznego, a następnie podatek dochodowy. Kolejnym krokiem było obliczenie wysokości podatku od nieruchomości oraz innych opłat konsumpcyjnych obciążających czeskiego podatnika. Oszacowano, że średnia wysokość opodatkowania przypadająca na osobę w Czechach wynosi 61,27 proc. Wobec tego wartość uzyskanych środków po potrąceniu wszystkich podatków i opłat wyniosło 21 384 koron. Opodatkowanie przypadające na przeciętnego obywatela Czech jest

więc porównywalne do sąsiednich krajów: Polski i Słowacji, plasując się pomiędzy nimi.

Widzimy zatem, jak przedstawia się opodatkowanie u naszych południowych sąsiadów. Podobnie jak Polska, Czechy i Słowacja charakteryzują się wysokim opodatkowaniem wynikającym zarówno z opodatkowania pracy, konsumpcji oraz mnogości opłat lokalnych. Warto nadmienić, że wspomniane kraje przez przeszło 40 lat znajdowały się w obozie państw socjalistycznych, oddzielone żelazną kurtyną od państw zachodu, gdzie kwitł kapitalistyczny system oparty na niskich podatkach. Kraje byłego bloku wschodniego zrzucając z siebie jarzmo komunizmu musiały na nowo stworzyć uporządkowany system podatkowy, popełniając przy tym mnogość błędów, z którymi ich zachodni sąsiedzi mierzyli się parę dekad wcześniej. Jednocześnie zachodni, niemiecki system podatkowy również nie jest wolny od skaz. W Niemczech funkcjonuje rozbudowany system ubezpieczeń społecznych, którego utrzymanie wymaga wysokich nakładów z budżetu państwa. W oczy rzuca się przede wszystkim wysokie obciążenie z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Podsumowując, systemy podatkowe analizowanych państw europejskich nakładają na obywateli tych krajów podobne obciążenie jak w Polsce. Głównym czynnikiem przekładającym się na wysokość opodatkowania, w każdym analizowanym przypadku jest podatek dochodowy od osób fizycznych. Nie bez znaczenia są także VAT oraz akcyza na wybrane produkty (alkohol, tytoń czy benzyna). Szacunkowa suma opodatkowania w Polsce, Czechach i na Słowacji oscyluje wokół 60 proc.

Podsumowanie

Wielość podatków i opłat, które polski rząd nakłada na obywatela oraz ich łączna wysokość znacząco wpływa na średnią wysokość dochodów obywateli, powoduje upadek wielu małych i średnich przedsiębiorstw oraz zmniejszenie liczby inwestycji dokonywanych na terenie naszego kraju. Konsekwencją działań fiskalnych rządu jest także migracja zarobkowa z Polski, która wpływa na zwiększenie problemu niżu demograficznego.

W książce pt. „Polski system podatkowy. Poszukiwanie optymalnych rozwiązań” Rafał Rosiński pisze o konieczności uchwalenia prawa podatkowego na zasadach tzw. przyzwoitej legislacji. Oznacza to konieczność uchwalania przejrzystego prawa podatkowego o racjonalnej, spójnej wartości merytorycznej. Jeśli prawo podatkowe danego kraju powstaje w sposób chaotyczny, nie podparty powyższymi zasadami, wówczas konieczne jest dokonywanie w nim kolejnych zmian. To z kolei wpływa na obniżenie jego przejrzystości oraz powstanie nadmiernej ilości przepisów komplikujących życie gospodarcze obywateli, a nadwyżka opłat przekłada się na podwyższenie kosztów fiskalnych, które musi ponieść obywatel.

Opisany proces znajduje idealne odzwierciedlenie w Polsce. Polski system podatkowy został stworzony praktycznie od podstaw na początku lat 90. XX wieku. Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) został wprowadzony w styczniu 1992 roku. W tym samym czasie weszła w życie nowa ustawa o podatku dochodowym od osób

prawnych (CIT), a dwa lata później wprowadzono podatek od towarów i usług (VAT). System ten w ogólnym zarysie obowiązuje do dzisiaj, ale następne rządy wprowadzały kolejne modyfikacje i zmieniały stawki podatków. Przykładem jest chociażby Nowy Ład, czyli plan odbudowy polskiej gospodarki wprowadzony po pandemii COVID-19. Program, który miał na celu zmniejszyć nierówności społeczne i stworzyć lepsze warunki do życia dla wszystkich obywateli, w praktyce znacząco skomplikował zawity już system podatkowy, wpłynął na podwyższenie kosztów, konsumpcji paliwa czy wysokości rat kredytów. Modyfikacje polskiego systemu podatkowego były bardzo liczne i dotyczyły wielu szczegółowych kwestii, jednak żadna z nich nie miała charakteru zmiany systemowej.

Powyzsza analiza to sygnał do obniżania podatków oraz uproszczenia systemu podatkowego i zmiany filozofii pozyskiwania dochodów budżetowych z podatków. W połączeniu z przytoczonymi wcześniej danymi ukazującymi skomplikowaną strukturą polskiego systemu podatkowego, jego reforma mogłaby rozwiązać aż dwa problemy – uwolnienie skrupowanej przedsiębiorczości oraz wprowadzenie kompleksowego systemu, który zastąpiłby obecny stworzony z bardzo licznych i niejednorodnych zmian, nieczytelny dla przeciętnego podatnika i posiadającego liczne luki dla osób szukających zarobku wynikającego z niespójności podatków.

Bibliografia

Dane dot. wysokości stawek podatkowych:

<https://www.podatki.gov.pl>.

<https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-czy-wiesz-ile-wynosi-calkowity-koszt-zatrudnienia-pracownika>.

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910090031/O/D19910031.pdf>.

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/14/15/1/polska_w_liczbach_2022_pl_int_15.06.pdf.

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/14/14/1/polska_w_liczbach_2021.pdf.

Publikacje naukowe:

International Tax Competitiveness Index 2022, <https://taxfoundation.org/2022-international-tax-competitiveness-index>.

<https://podatki.gazetaprawna.pl/vat>.

Rafał Rosiński, *Polski system podatkowy. Poszukiwanie optymalnych rozwiązań*, Warszawa 2010.

Dane z Czech i Słowacji:

<https://konzervativismus.sk/bremeno-povinnych-platieb-nadalej-atakuje-dve-tretiny-mzdovych-nakladov>.

<https://libinst.cz/danove-bremeno-zamestnancu-2023-6127>.

**Autorka składu:
Anna Śleszyńska**

Zdjęcia: Canva.com

**Użyto czcionek:
Poppins, Staatliches**

**Warsaw Enterprise Institute
Al. Jerozolimskie 30/7
00-024 Warszawa**